

Wrocław 10.03.2024

Dr hab. Dominika Sobolewska

Wydział Architektury Wnętrz,
Wzornictwa i Scenografii
Akademia Sztuk Pięknych
im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu
Plac Polski 3/4, 50-156 Wrocław

Recenzja dorobku twórczego i dydaktycznego Pana doktora Wojciecha Kapeli, pracownika Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie SZTUKI w dyscyplinie SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI.

Zleceniodawca recenzji

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Wydział Architektury Wnętrz i Wzornictwa.

Recenzja została sporządzona w oparciu o pismo Nr KUS-521-6-3/2023, informujące, że postanowieniem Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie nr 180/2023 z dn. 20.12.2023 roku zostałam powołana w skład komisji z funkcją recenzenta w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Wojciecha Kapeli, wszczętego w dniu 28.09.2023 roku w dziedzinie SZTUKI w dyscyplinie SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI.

Dostarczona dokumentacja

W związku z przydzieloną funkcją otrzymałam komplet dokumentacji w formie elektronicznej i papierowej, stanowiącej podstawę sporządzenia recenzji w bieżącym postępowaniu habilitacyjnym. Praca zawarta jest w 3 tomach tematycznych, kompleksowo ilustrujących ścieżkę naukowo-artystyczną habilitanta i jego dzieło habilitacyjne. Uzupełnienie stanowi dokumentacja formalna: wniosek z dnia 28.09.2023 o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie SZTUKI w dyscyplinie SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI, skan dyplomu stopnia doktora sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej „ sztuki projektowe ” nadany uchwałą Rady Wydziału Architektury Wnętrz krakowskiej ASP z dnia 19 kwietnia 2010 roku oraz wykaz osiągnięć artystycznych habilitanta.

„Autoreferat” w języku polskim stanowi charakterystykę ścieżki naukowo-dydaktycznej habilitanta wraz z kompleksowym opisem dzieła habilitacyjnego pt. „eMotion Design” Obrazowanie wideograficzne w przestrzeni wystawienniczej i scenografii teatralnej. Jest to zestaw czterech realizacji projekcji video i animacji dedykowanych wydarzeniom kulturalnym zrealizowanym na przestrzeni lat 2017-21.

Dodatkowe 2 tomy to:

„Dokumentacja dorobku artystycznego i projektowego” oraz „Dokumentacja osiągnięć dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki”

Dokumentacja przygotowana jest rzetelnie i starannie, zgodnie z obowiązującymi wymogami stawianymi pracy naukowej. Poprawność językowa nie budzi żadnych zastrzeżeń, choć w tekście sporadycznie pojawiają się literówki.

Autor kompleksowo omawia zagadnienie zarówno samego wskazanego osiągnięcia, jak i dorobku oraz własnej postawy twórczej, naukowej i dydaktycznej.

Sylwetka Habilitanta

Pan doktor Wojciech Kapela rozpoczął swoją edukację w Bielskim Liceum Sztuk Plastycznych, gdzie po raz pierwszy zetknął się z warsztatowym podejściem do twórczości plastycznej, a przede wszystkim z komputerową obróbką grafiki 2D. To właśnie tam zrodziło się jego zainteresowanie cyfrowymi narzędziami w projektowaniu. Następnie kontynuował swoją naukę na Wydziale Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, gdzie poszerzył swój warsztat i umiejętności o trójwymiarową grafikę oraz projektowanie przestrzeni.

Już na studiach w krakowskiej Akademii habilitant zaczął eksplorować możliwości cyfrowego wspomaganie grafiki i aranżacji wnętrzarskich. Otrzymanie wyróżnienia za pracę magisterską, w której wykorzystał cyfrowe narzędzia do tworzenia studium architektury wnętrz, dodatkowo utwierdziło dr Wojciecha Kapelę w przekonaniu, że praca w obszarze cyfrowych mediów wizualnych jest właściwą drogą rozwoju dla niego.

Kontekst dydaktyczno-naukowy krakowskiej ASP był swego rodzaju „spiritus movens” do eksplorowania cyfrowych narzędzi w tworzeniu wizualnych środowisk.

Jego dalsze etapy kariery, takie jak zdobycie stopnia doktora sztuk plastycznych w dziedzinie sztuk projektowych w 2010 r. oraz praca jako adiunkt na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Krakowie, gdzie w latach 2012-23 prowadził zajęcia z zakresu Projektowania Przestrzeni Ekspozycyjnych i Multimedialnych, są naturalną kontynuacją jego zainteresowań i talentów. Pan doktor Wojciech Kapela, ponadto, od 2019 roku do 2023 roku prowadził przedmiot autorski "Projektowanie graficzne" dla studentów I stopnia studiów stacjonarnych. Wcześniej prowadził też przedmioty takie jak "Intermedia" i "Podstawy informatyki dla projektantów".

Jego doświadczenie w pracy naukowej oraz artystycznej obejmuje także zatrudnienie na Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu, gdzie był starszym wykładowcą i prowadził autorskie programy przedmiotów związane z modelowaniem 2D i 3D oraz projektowaniem graficznym. Ponadto, w Akademii Górniczo Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie prowadził przedmiot "Podstawy projektowania artystyczno-graficznego".

Dr Kapela posiada ponadto bogate doświadczenie w projektowaniu przestrzeni wystawienniczych oraz w pracy z nowymi mediami, zarówno na polu współpracy z prestiżowymi instytucjami kultury, jak również w obszarze komercyjnym.

Habilitant ma istotny udział zwłaszcza w budowaniu tożsamości wydarzeń kulturalnych o wysokiej randze, docenianych przez krytyków kultury i znawców teatru. Jako projektant multimedialny, Kapela wnosił istotny wkład w projekty teatralne, m.in. w spektakle "Wracaj", "Odlot", "Król Lear" oraz "Badania ściśle tajne". Wyróżnienia, takie jak Złota Maska dla spektaklu: „Wracaj” w sezonie 2018/2019 czy Grand Prix 28 Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej dla spektaklu „Odlot”, potwierdzają istotną wartość wydarzeń kulturalnych, które dr Kapela miał okazję współtworzyć.

Habilitant kładzie nacisk na eksplorację wiedzy poprzez praktyczne działania i doświadczenia zawodowe, co skutkuje stosunkowo niewielką aktywnością w zakresie rozpowszechniania zdobytej wiedzy na łonie publikacji i wystąpień naukowych. Wydaje się, iż jest to świadomy wybór praktyka-badacza, który skupia się na rozwijaniu eksperymentalnych, namacalnych wymiarów swojej dziedziny.

Mając na koncie kilkadziesiąt zrealizowanych projektów, dr Wojciech Kapela jest doświadczonym artystą i projektantem o pokaźnym dorobku w dziedzinie sztuk wizualnych i projektowania multimedialnego. Jego twórczość obejmuje różnorodne obszary, od instalacji multimedialnych, poprzez scenografię teatralną, po filmy promocyjne i dokumentalne. Dr Kapela wykazał się wszechstronnością, pracując zarówno nad produkcjami komercyjnymi, realizacjami teatralnymi, jak i filmowymi, a także nad projektami wystawienniczymi dla muzeów i instytucji kulturalnych.

Jego prace cechuje profesjonalizm, dbałość o detale oraz umiejętność wykorzystania nowoczesnych technologii, takich jak animacje 3D czy efekty specjalne, w celu stworzenia unikalnych doświadczeń immersyjnych.

Długoletnia współpraca habilitanta z prestiżowymi instytucjami kultury oraz wielowątkowość jego działań, elastyczne budowanie narracji na polu zarówno komercji, jak również sztuki czystej stanowią o wyjątkowości jego sylwetki. Dr Kapela realizował m.in. projekty multimedialne dla Muzeum Narodowego w Krakowie, w tym dla wystaw "Kubrick" i "Znaczy Kapitan". W Teatrze im. Juliusza Słowackiego tworzył projekcje do spektakli, m.in. "Przebudzenie" i "Miłość", a w Operze Krakowskiej zaangażowany był w produkcję opery "Traviata" Giuseppe Verdiego. Współpracował także z Teatrem Współczesnym w Szczecinie, Teatrem im. J. Kochanowskiego w Opolu oraz Teatrem im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie, gdzie reżyserował oświetlenie i projekcje do spektaklu "Sędziowie" Stanisława Wyspiańskiego. Ponadto, realizował projekty edukacyjne, takie jak film "Dzieje Wadowic na przestrzeni wieków" dla Muzeum Miejskiego w Wadowicach, oraz prezentował swoje filmy na festiwalach sztuki, np. Patch LAB Digital Art Festival w Krakowie. Te wybrane działania ukazują wszechstronność i wielowymiarowość twórczości Wojciecha Kapeli oraz jego znaczący wkład w dziedzinę kultury krajowej.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Wojciech Kapela w ciągu lat 2014-2021 zbudował bogate portfolio osiągnięć dydaktycznych, które obejmują szeroki zakres działalności w dziedzinie sztuki i projektowania. W ciągu tych lat aktywnie uczestniczył w organizowaniu warsztatów, wystaw, prezentacji oraz programów nauczania na uczelniach artystycznych.

Dorobek dydaktyczny Wojciecha Kapeli obejmuje szeroki zakres działań, których celem jest nie tylko przekazanie wiedzy, ale także świadome rozwijanie umiejętności i kreatywności studentów. Powołując się na słowa Pabla Picassa „im więcej techniki opanujesz, tym mniej się musisz o nią martwić. Im więcej techniki, tym jest jej mniej”, Kapela dąży w procesie dydaktycznym do wyposażenia studentów w wysokiej jakości umiejętności warsztatowe. Zdaje sobie sprawę z tego, że wirtuozyjne opanowanie narzędzi cyfrowych pozwoli im urzeczywistniać najbardziej nawet śmiałe wizje twórcze. Zwraca przy tym uwagę na „pułapki kreatywne” technologii komputerowych oraz uwodzicielską naturę efektów specjalnych. W swoim nauczaniu nawołuje do świadomego wykorzystywania nowych mediów, do defensywnej postawy wobec swoich autorskich idei i nieustępliwości wobec gotowych rozwiązań programistycznych. W edukacji młodego pokolenia dąży do znalezienia picassowskiego status quo, gdzie wirtuozeria opanowanego warsztatu pozostawia jak najwięcej przestrzeni dla indywidualnej kreacji twórczej, nie narzucając się i nie odgrywając wiodącej roli. W ramach prowadzonych przedmiotów: Informatyka dla Projektantów, Projektowanie Graficzne oraz Intermedia, habilitant stawia sobie za cel przygotowanie studentów do samodzielnej i efektywnej pracy. Świadomie wykorzystuje cyfrowe narzędzia, rozwijając zdolności wizualne i techniczne kursantów. Ponadto, poprzez organizację warsztatów interdyscyplinarnych, wystaw końcowo rocznych, pokazów pracowni oraz konkursów fotograficznych, Kapela angażuje studentów w różnorodne działania, które poszerzają ich horyzonty i rozwijają umiejętności praktyczne. W ten sposób stara się nie tylko dostarczać wiedzy teoretycznej, ale także umożliwiać praktyczne stosowanie zdobytej wiedzy w rzeczywistych projektach i inicjatywach.

Przedstawiony materiał dowodzi niezwykłych umiejętności dra Wojciecha Kapeli nie tylko na polu opracowywania autorskich programów nauczania, prowadzenia zajęć w oparciu o aspekty dobrych praktyk projektowych, ale również w obszarze organizowania oryginalnych inicjatyw dydaktycznych oraz kierowania i żywego uczestnictwa w aktywnościach towarzyszących, popularyzujących działania twórcze studentów.

Warto zaznaczyć elastyczność i wielopłaszczyznowość, jaka cechuje ścieżkę dydaktyczną Wojciecha Kapeli. Jego zdolność do tworzenia zróżnicowanych strategii nauczania dla różnych przedmiotów, takich jak Informatyka dla Projektantów, Projektowanie Graficzne i Intermedia, pokazuje jego wszechstronność i umiejętność dostosowywania się do potrzeb oraz specyfiki poszczególnych dziedzin. Habilitant potrafi integrować w swoich programach zarówno aspekty techniczne, jak i artystyczne, aby zapewnić studentom kompleksowe i zróżnicowane doświadczenia naukowe. Jego podejście interdyscyplinarne pozwala studentom rozwijać szeroki zakres umiejętności, obejmujący zarówno obsługę konkretnego oprogramowania, jak i twórcze myślenie, komunikację wizualną czy eksperymentowanie z nowoczesnymi technologiami.

Dzięki elastycznemu podejściu Kapeli do budowania programów nauczania, studenci mają możliwość zgłębiania różnorodnych obszarów związanych z dziedziną szeroko rozumianego

projektowania, co w mojej opinii sprzyja ich wszechstronnemu rozwojowi oraz przygotowuje ich do wyzwań zawodowych w dynamicznym i zmiennym środowisku pracy.

Ocena Autoreferatu i wskazanego w postępowaniu dzieła habilitacyjnego

Autoreferat, wraz z opisem wskazanego dzieła-osięgnięcia projektowego/artystycznego, zamieszczony został na 36 stronach. Uzupełnienie stanowi zestawienie dorobku artystycznego (projektowego) oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki. Strukturę treści Autoreferatu stanowią krótkie eseje, w których Dr Wojciech Kapela relacjonuje okres związany z edukacją, zatrudnieniem na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, aż do zdefiniowania własnej tożsamości artystycznej i prezentacji dzieła habilitacyjnego.

Choć treści w Autoreferacie dra Wojciecha Kapeli są przejrzyste i podane w przystępny sposób, sugerowałabym rozważenie odejścia od sztywnej chronologii zdarzeń na rzecz klarowniejszej organizacji treści tematycznych. Na przykład, w rozdziale poświęconym działalności dydaktycznej autor wprowadza akapit związany z własnym doktoratem, co nie do końca koresponduje z tytułem rozdziału.

Na wstępie Autoreferatu autor omawia dwie istotne kwestie związane z jego twórczością projektową.

Pierwsza, dotycząca aspektu ludzkiego, odnosi się do współpracy z innymi twórcami, takimi jak projektanci, scenografowie czy reżyserzy, co ma kluczowe znaczenie dla pracy artystycznej habilitanta. Charakter jego aktywności bowiem, wcześniej ujęty jako wielowątkowy, multidyscyplinarny, polega często na odautorskim zaangażowaniu w większe inicjatywy artystyczne, na których piętno odciskają też inni niezależni twórcy. Wojciech Kapela z wielkim szacunkiem odnosi się do takiej sytuacji, dziękując swoim współpracownikom za inspirację i wymianę intelektualną.

Druga kwestia odnosi się do aspektu technologicznego i terminologicznego. Habilitant wskazuje na istotny udział technologii cyfrowych oraz oprogramowania w swojej pracy, ale jednocześnie podkreśla, że są one tylko narzędziami służącymi realizacji celu, jakim jest stworzenie odautorskiej wypowiedzi plastycznej, mającej wpływ na odbiorcę. Zauważa dynamiczny rozwój technologii implikujących powstawanie nowych pojęć i terminologii, często zapożyczanych z języka angielskiego, co może być konieczne dla zrozumienia w świecie zawodowym.

W rozdziale pt. "Definicje" Kapela omawia kluczowe pojęcia związane z obszarem jego twórczości, zwłaszcza "Motion Design" i "Mapping". Obie domeny kreacji wizualnej habilitant traktuje jako fundament swojej twórczości artystyczno-projektowej.

W dalszej części autor przedstawia konteksty i inspiracje, które kształtowały jego ścieżkę edukacji artystycznej, oraz omawia wybrane etapy swoich działań artystycznych. Podkreślając istotę synergicznego łączenia zainteresowań artystycznych i doświadczeń związanych z doskonaleniem warsztatu multimedialnego, przechodzi do opisu swojej roli jako multidyscyplinarnego twórcy i pracownika Uczelni Artystycznej.

W kolejnych rozdziałach autor opisuje swoją ścieżkę zawodową po ukończeniu studiów oraz osiągnięcia dydaktyczne. Dr Wojciech Kapela, w swojej autorskiej wypowiedzi podsumowuje swoją ponad 25-letnią karierę artysty-projektanta, która obejmuje zarówno realizacje indywidualnych projektów, jak i działalność dydaktyczną. Zauważa synergiczne

przeplatanie się tych dwóch światów: komercyjnego i akademickiego, które wzajemnie się uzupełniały.

W pracy komercyjnej Kapela uczestniczył w projektach dla ogólnopolskich podmiotów produkcyjnych i instytucji kulturalnych. Realizował reklamy, brał udział w produkcji czołówek telewizyjnych, w post produkcjach filmowych, opracowywał projekcje do spektakli teatralnych, wystaw. Doświadczenia zdobyte w tych przedsięwzięciach przyczyniły się do jego efektywności jako nauczyciela i artysty, pomagając mu w organizacji pracy, znajomości najnowszych technologii i trendów estetycznych oraz umiejętności współpracy z różnymi podwykonawcami.

Z drugiej strony, praca na uczelni zawsze traktowana była przez Kapelę jako wyróżnienie, co motywowało go do jeszcze lepszej pracy w obszarze komercyjnym oraz inspiracji do działań autorskich na polu artystycznym. Doświadczenia zawodowe zdobyte w pracy komercyjnej pozwoliły mu czuć się pewniej jako dydaktyk, umacniając jego rolę jako nauczyciela. Dodatkowo, praca na Wydziale Architektury Wnętrz miała istotny wpływ na osobowość zawodową Kapeli, definiując obszar jego zawodowej i artystycznej aktywności. Wydział nie tylko zapewnił mu wykształcenie, ale także otworzył drzwi do inspirującego świata wystawiennictwa i projektowania przestrzeni dzięki wyjątkowym osobowościom, z którymi habilitant miał okazję współpracować.

Dr Wojciech Kapela przedstawia dwie główne dziedziny swojej działalności artystycznej: grafikę cyfrową i fotografię, którymi zajmuje się od czasów nauki w Liceum Sztuk Plastycznych. Grafika cyfrowa to dla niego obszar suwerennych eksperymentów, gdzie testuje różnorodne pomysły formalne i nowe narzędzia, szczególnie w grafice i animacji 3D. Fascynuje go paradoks wykorzystania narzędzi matematycznych i fizycznych w swobodnej twórczości, co było tematem jego wykładu inauguracyjnego w 2021 roku.

Kapela podąża za rozwojem nowych technologii, stale ubogaca swój warsztat czego przejawem jest m.in. wykorzystywanie w ostatnich latach programów proceduralnych (wykorzystujących tzw. cząsteczki/particles) do symulacji zjawisk fizycznych.

Fotografia to stały element zainteresowań habilitanta, zrodzonych wraz z pierwszą fascynacją sztukami wizualnymi. To nie tylko segment realizacji projektów wideo, ale przede wszystkim pasja i sposób na wytchnienie od pracy zawodowej, co widoczne jest w tematyce fotografii zamieszczonych na łamach opracowania pt. „Dokumentacja dorobku artystycznego i projektowego.”

W rozdziale IV autor przedstawia swoje dzieło habilitacyjne zatytułowane "eMotion Design". Habilitant opisuje cztery realizacje projektów videograficznych i animacji dedykowanych wybranym wydarzeniom kulturalnym.

Wybór tych konkretnych realizacji nie był przypadkowy. Reprezentują one najistotniejsze cechy, determinujące twórczość Wojciecha Kapeli. Są to też dzieła cieszące się dużym uznaniem w kręgach artystyczno-kulturowych na arenie krajowej i międzynarodowej. Osadzone w konkretnej przestrzeni wystawienniczej lub scenograficznej znajdują znakomite uzasadnienie dla kreatywnych technik Motion Design. Prowokując swobodę odautorskiej kreacji, goszczą zbiór zróżnicowanych środków wyrazu i rozwiązań formalnych, charakterystycznych dla tożsamości projektowej habilitanta.

Na wstępie Autor opisuje swój udział w realizacji wystawy "Od marzeń o lataniu do Fabryki Snów. Polscy Leonardowie", która była częścią międzynarodowego projektu wystawienniczego "Leonardo da Vinci - Energia Umysłu".

Inicjatywa zaprezentowana została w Centrum Nauki i Techniki EC1 w Łodzi pod patronatem MKDiN, ministra nauki i szkolnictwa wyższego, prezydent Łodzi, ambasadora Francji, ambasadora Niemiec oraz ambasadora Włoch w Polsce. Polska część ekspozycji miała na celu ukazanie osiągnięć krajowych twórców w dziedzinach związanych z wynalazkami, lotnictwem i kinematografią.

Wojciech Kapela odegrał tu kluczową rolę, odpowiadając za projektowanie i wdrażanie materiałów wideo oraz animacji. Jego zadaniem było stworzenie atrakcyjnych, sugestywnych treści wizualnych, które skutecznie wspierały prezentację artefaktów i wątków merytorycznych. Habilitant aktywnie współpracował z zespołem kuratorskim i technicznym, angażując się w procesy narracyjne, logistyczne oraz wykonawcze, co zaowocowało oryginalnymi rozwiązaniami wystawienniczymi.

Dobrze odnajdując się w pracy zespołowej, czerpiąc z wymiany intelektualnej na gruncie różnorodnych dyscyplin, dr Kapela wykazał fachowość kreowania osobliwej narracji.

W ramach swojej pracy na rzecz wystawy zastosował tu szeroki zakres technik obrazowania cyfrowego, obejmujący nagrania filmowe, wysokiej rozdzielczości fotografie, ujęcia lotnicze z drona, modele 3D, animacje cyfrowych makiet oraz infografiki tekstowe. Wykorzystanie projekcji umożliwiło mu prezentację materiałów w sposób dynamiczny i różnorodny, dostosowany do treści merytorycznych wystawy. Kapela starannie dobierał style graficzne, tempo i dynamikę poszczególnych filmów, aby stworzyć czytelnie odrębny charakter plastyczny dla każdego z czterech bohaterów wystawy. Materię plastyczną wystawy osadził na płaszczyznach projekcyjnych, ustawionych pod różnymi kątami. Tkanka wizualna obejmowała współczesne nagrania video i fotografie, rekonstrukcje trójwymiarowe, przetworzony archiwalny materiał ikonograficzny oraz animowaną infografikę i teksty merytoryczne. Przykładowo, wykorzystując dokumentację związaną z postacią Jana Wnęka, dr Kapela stworzył melanz atrakcyjnie montowanych ujęć lotniczych, archiwalnych filmów dokumentalnych oraz animacji. Podobnie, w przypadku treści poświęconych Tańskiemu i Prószyńskiemu, Habilitant zastosował swobodną kompozycję materiałów źródłowych, budując płynną dramaturgię przekazu poprzez ich skalowanie, wzajemne przenikanie oraz zabiegi uprzestrzennienia.

Habilitant doskonale posługuje się nowymi technologiami, co przejawia się w wykorzystaniu programów proceduralnych do symulacji zjawisk fizycznych. Zręcznie wykorzystuje elastyczną tkankę nowych mediów również do adaptacji projektów do różnych form prezentacji. Przykładem jest mobilna wersja wystawy "Od marzeń o lataniu do Fabryki Snów. Polscy Leonardowie" opracowana we współpracy z Tomaszem Wójcikiem tuż po zakończeniu ekspozycji w Centrum Nauki i Techniki EC1 w Łodzi .

Kolejną pracą, wpisaną przez Wojciecha Kapelę w poczet dzieł habilitacyjnych są instalacje video towarzyszące wystawie czasowej "Wajda", zrealizowanej w Muzeum Narodowym w Krakowie w 2019 r. Habilitant, jako twórca warstwy audiowizualnej przyjmuje tu nową rolę. W przeciwieństwie do działań przy wystawie "Polscy Leonardowie", gdzie jego głównym celem było wspomaganie przekazu edukacyjnego oraz urozmaicenie prezentowanych artefaktów dynamiką dobrze przemyślanego obrazu filmowego, w przestrzeni ekspozycyjnej "Wajda", dzieła habilitanta jawią się jako niezależne byty wystawiennicze o głębokim oddziaływaniu na odbiorcę.

Ambicją autora było przełamanie stereotypowego systemu postrzegania twórczości Wajdy przez pryzmat płaskiego ekranu. Poprzez dodanie trzeciego wymiaru, Kapela stworzył możliwość immersyjnego, emocjonalnego odbioru nastroju ekspozycji, co stanowi według niego najważniejszą wartość dodaną. Jego umiejętności kreacyjne przez inteligentne

wykorzystanie nowych technologii pozwoliły na stworzenie fascynujących doświadczeń dla widzów. W każdej sali wystawy Kapela doskonale zbalansował elementy audiowizualne, tworząc niezapomnianą atmosferę, która wciągała widzów w świat filmowej produkcji Andrzeja Wajdy. Jego praca nie tylko dopełniła narrację wystawy, ale także podkreśliła jej główne przesłanie, ukazując zarazem bogactwo i złożoność technik obrazowania cyfrowego.

Świadomie budowana przez habilitanta przestrzeń audiowizualnego „zanurzenia” stanowi arcyważny akcent wystawy oraz wzmacnia jakość doznań płynących z jej eksplorowania.

Zupełnie inaczej rysują się proporcje wzajemnego oddziaływania bieguna audiowizualnego dr Kapeli oraz bieguna narracyjnego reżyserki Anny Augustynowicz i scenografa Marka Brauna w spektaklu „Król Lear” Szekspira, realizowanym w koprodukcji teatrów z Legnicy i Opola.

Forma tkanki wideograficznej, stworzonej przez habilitanta świadomie podlega tu prezentowanym treściom przedstawienia, czasem tylko z nimi polemizując. Celowa powściągliwość wizualna projekcji miała na celu unikanie działań, które mogłyby odwracać uwagę od akcji rozgrywającej się na scenie, co pozwoliło zachować spójność i zgodność z uniwersalnymi fundamentami widowiska. W kontekście spektaklu „Król Lear”, kluczową rolę odegrał ogromny ekran tylnej projekcji o rozmiarach 12x6,5 metra. Autor projekcji, we współpracy z reżyserką i scenografem, tworzył abstrakcyjne wizualne doświadczenia, które uzupełniały i wzbogacały scenografię oraz nastroje poszczególnych scen. Intencją było stworzenie ponadczasowej opowieści o władzy i jej konsekwencjach, poprzez wykorzystanie skojarzeń formalno-wizualnych, co finalnie zostało osiągnięte.

O krok dalej poszedł dr Wojciech Kapela w spektaklu „Savannah Bay”, gdzie we współpracy z reżyserem Józefem Opalskim i scenografką Aleksandrą Redą, dążył do stworzenia iluzorycznej, przestrzeni „a-fizycznej” o charakterze otwartym, gdzie akcja rozgrywa się równolegle w teraźniejszości i w czasach wspomnień głównej bohaterki. Poprzez zastosowanie projekcji scenicznych, które emanowały z dwóch różnych źródeł, habilitant był w stanie stworzyć dynamiczne efekty wizualne, które intensyfikowały odbiór dramatu oraz podkreślały zmienność i niejednoznaczność przestrzeni scenicznej. Mogła się ona zmieniać i ewoluować wraz z fabułą. W ten sposób, tkanka audiowizualna nie tylko uzupełniała scenografię, ale także wprowadzała dodatkowy wymiar emocjonalny i symboliczny, wspierając głębsze przesłania spektaklu. W scenach realistycznych pełniła ona rolę wspomagającą, a w retrospekcjach stawała się bardziej abstrakcyjna i intensywniejsza. Podobnie jak didaskalia, projekcje pełniły tu istotną rolę w ujawnianiu wątpliwości i zawodności pamięci, co stanowiło centralny motyw dramatu Marguerite Duras. W ten sposób, audiowizualne zabiegi sceniczne i gra aktorska tworzyły kompleksowy obraz przestrzeni uczuciowej, uzupełniając się nawzajem i prowokując widza do refleksji nad naturą prawdy i pamięci.

Projekcje Wojciecha Kapeli pełniły tu rolę eskalatora narracji aktorskiej. Aluzyjnie kierując uwagę widza na założony program treści, nie zamykały jednocześnie pola dla indywidualnej interpretacji odbiorcy.

Przykładem jest pomysł na ambiwalentną manifestację motywu „białej skały”, który pełnił kluczową rolę jako rekurencyjny element wspomnień głównej bohaterki. Biała skała, za sprawą zabiegów kreatywnych habilitanta pojawiła się w spektaklu jako subtelne odbicie w falującej tafli wody. Jej materializacja była umowna. Pojawiając się zniknęła na granicy zauważalności, często zniekształcona w morskich falach, które cyfrowo wygenerowano na ekranie.

Autor prezentuje szeroki zakres doświadczeń w obszarze wideografiki i Motion Designu, wykorzystując swoje umiejętności zarówno w przestrzeni wystawienniczej, jak i teatralnej, aby tworzyć niekonwencjonalne, immersyjne rozwiązania wizualne. Jego praca wyróżnia się nie tylko oryginalnością, ale także głębokim zrozumieniem roli obrazowania wideograficznego w kontekście sztuki i kultury. Umiejętności habilitanta, w obszarze budowania klimatu wystaw, scenografii audiowizualnej oraz dopracowywania immersyjnego doświadczenia poprzez właściwe operowanie warsztatem technologicznym są wyjątkowe. We wszystkich pracach, pomimo rozmachu widoczna jest też intencjonalna pokora wobec wizji innych twórców. Każda z prac ma tożsamość, wypracowaną na gruncie kreatywnego dialogu wielu wybitnych osobistości ze świata teatru, sztuki czy projektowania.

Dr Wojciech Kapela, w Autoreferacie, na podstawie analizy zaprezentowanych komponentów dzieła habilitacyjnego dąży do wyodrębnienia aspektów charakteryzujących jego twórczość. Jego działania kreacyjne w obszarze wideografiki cechują się m.in. doskonałą integracją z przestrzenią architektoniczną, wykorzystaniem czasu jako kluczowego elementu kompozycji, balansem pomiędzy symbolem a ilustracją, wywoływaniem silnych emocji u widzów oraz dbałością o aspekty techniczne.

Pomimo wspólnych przymiotów, charakterystycznych dla dorobku habilitanta, widać tu ewolucję gestów twórczych: od wspomagania wizualnego, poprzez intensyfikację doznań przestrzennych i świadomą uległość wobec narracji, a także prowokacyjną polemikę z charakterem spektaklu po intencjonalne tworzenie przestrzeni niedookreślonej. Umiejętność dr Wojciecha Kapeli scalania różnorodnych elementów, jak szycie kolaży filmowych, podejmowanie decyzji o zapętleniu materiałów wideo czy wykorzystanie różnych technologii do osiągnięcia pożądaných efektów, pozwala mu tworzyć wciągające i spójne doświadczenia dla odbiorców wystaw i przedstawień teatralnych. Poprzez perfekcyjne zgranie kompozycji graficznej, dźwiękowej i czasowej, potrafi on budować nie tylko atmosferę, ale także kierować uwagę widza w pożądanym kierunku, co znacząco wpływa na odbiór całej ekspozycji czy też spektaklu.

Opisując parametry poszczególnych działań habilitacyjnych autor, instynktownie lecz niebezpośrednio dokonuje analizy porównawczej dwóch kontekstów sytuacyjnych swoich dzieł. Przywołując prawa rządzące środowiskiem wystaw i spektakli wskazuje m.in. na różnice czasową narracji wizualnej oraz na rozbieżność dotyczącą jednoznaczności przekazów wizualnych. Podkreśla też istotę własnych doświadczeń na polu budowania scenografii teatralnych oraz ich rolę w kreowaniu innowacyjnego modelu przestrzeni ekspozycyjnej, która ewoluowała dziś w kierunku spektaklu edukacyjnego.

Dr Wojciech Kapela, odwołując się do empirycznego wymiaru współczesnej dydaktyki wystawienniczej wyraża swój podziw dla zabiegów multimedialnych, które w jego opinii „stanowią jedno z najefektywniejszych narzędzi” uruchamiania procesów poznawczych. Choć zgadzam się w dużej mierze z poglądem habilitanta na rolę mediów audiowizualnych we współczesnych wystawach jako instrumentu wywołującego emocje i wspomagającego przetwarzanie informacji, to jednak chciałabym poddać to stanowisko krytycznej refleksji. Wystawy multimedialne, choć przynoszą liczne korzyści, mogą również prowadzić do zjawiska przebodźcowania, czyli nadmiernego użycia treści multimedialnych, które zastępują autentyczne obiekty. Jak zauważa Bjørnar Olsen, wystawowa asymetria polega wówczas na tym, że często autentyczne zabytki są zastępowane symulakrami, co może prowadzić do utraty ich oryginalnego znaczenia i autentyczności.

Idealna wystawa powinna, w mojej opinii, znaleźć odpowiednio wyważony balans między treściami multimedialnymi a fizycznymi elementami ekspozycji. Ponadto, warto też zwrócić uwagę na aspekt dostępności przestrzeni wystawienniczej, gdzie nadmierne korzystanie z mediów audiowizualnych może być utrudnieniem dla osób z różnymi zaburzeniami sensorycznymi. Z jednej strony, nowe media mogą być narzędziem ułatwiającym dostępność dla osób głuchoniemych czy niewidomych poprzez dostarczanie treści w formie audio deskrypcji czy napisów. Z drugiej strony, mogą stanowić przeszkodę dla osób borykających się z problemem integracji sensorycznej, z zespołem Aspergera itp. Ponieważ autor nie poruszył tych kwestii w swoim opisie chciałabym zachęcić do pochylenia się nad nimi.

Podsumowując, mimo krytycznej dygresji, która wynika z dobrych intencji wywołania dalszych przemyśleń, wysoko oceniam dorobek habilitanta. Jego specjalizacja w wąskiej dziedzinie, wieloaspektowa twórczość oraz elastyczność pracy w profesjonalnych zespołach kreatywnych są niezaprzeczalnymi atutami jego działalności. Zdolności dr Wojciecha Kapeli w zakresie tworzenia klimatu i scenografii wystaw, spektakli wraz z wirtuozerią techniczną cyfrowego obrazowania, sprawiają, że jego prace stanowią niezaprzeczalną wartość dla przestrzeni kulturowej i edukacyjnej.

Konkluzja

Przedstawione w postępowaniu habilitacyjnym zrealizowane dzieło artystyczne, stanowiąc oryginalne rozwiązanie problemu projektowo-artystycznego, spełnia wymogi art. 219 ust.1, pkt. 2 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ.U.2023poz.742).

Osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne Pana doktora Wojciecha Kapeli stanowią znaczny wkład w dyscyplinę sztuk w dyscyplinie SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI i spełniają wymagania art. 219 ust.1, pkt. 2 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Popieram wniosek o przyznanie Panu doktorowi Wojciechowi Kapeli, stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie SZTUKI w dyscyplinie SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI.

Dominika Sobolewska